

INSTYTUT BAŁTYCKI

WYDZIAŁ MORSKI

Gdańsk, maj 1947

Komunikat Gospodarczego Archiwum Morskiego

Rok III Nr 11 (44)

Charakterystyka statków poniemieckich przyznanych Polsce tytułem reparacji wojennych

Na konferencji „Wielkiej Trójki” w Poczdamie w lipcu i sierpniu 1945 r. zostało m. in. osiągnięte porozumienie w sprawie niemieckiej marynarki handlowej. Uchwalono podzielić ocalałe z pogromu niemieckie statki pelnomorskie między trzy zwycięskie mocarstwa, przy czym mniejszym państwom sojuszniczym przyznano również odpowiedni udział w masie reparacyjnej, stosownie do poniesionych przez nie strat w tonażu. Udział Polski wyraził się cyfrą 15% tonażu przewidzianego przez Związek Radziecki.

W wyniku przeprowadzonych w Moskwie bezpośrednich rozmów polsko-radzieckich, dotyczących realizacji umowy reparacyjnej, uzgodniono w dniu 19 września 1946 r. listę 19 statków podlegających przekazaniu Polsce. Szczegółowe opracowanie sprawy ich przejęcia pod względem formalnym i technicznym przeciągnęło się do miesięcy zimowych. Nadspodziewanie silne mrozy i wywołane przez nie zamarznięcie Bałtyku spowodowały dalszą zwłokę, tak że dopiero w początkach kwietnia 1947 r. można było przystąpić do zrealizowania odnośnych postanowień i umów. W tym celu przybyła do Polski komisja radzieckiego Ministerstwa Floty Morskiej, która udała się przede wszystkim do Szczecina, gdzie w dniu 12 kwietnia nastąpiło podniesienie polskiej bandery na dwóch pierwszych przekazanych statkach.

Ministerstwo Żeglugi ustaliło polskie nazwy dla jednostek poniemieckich, wchodzących obecnie w skład polskiej floty handlowej. Nazwy i charakterystyka poszczególnych statków brzmią, jak następuje:

1. S/S „JAGIEŁŁO” (ex „Piotr Wielikij”, ex „Empire Oak”, ex „Duala”, ex „Dogu”).

Typ: pasażerski, czteropokładowy, z rufą krawężniczą.

Tonaż: BRT 6.133, NRT 3.139, TDW 3.000.

Wymiary: długość 117 m, szerokość 16 m, głębokość 8,5 m.

Napęd: maszyna parowa 6-cylindrowa o potrójnym rozprężeniu oraz turbiny niskiego ciśnienia z trybami podwójnej redukcji i sprzęgłem hydraulicznym. Dwie śruby napędowe.

Szybkość: 16 węzłów.

Wypozażenie: radiopelengator, echo-sonda, żyroskopas, instalacja chłodnicza, aparat do sygnalizowania okrętów podwodnych.

Rok budowy: 1939.

Stocznia: Blohm u. Voss, Hamburg.

2. S/S „BENIOWSKI” (ex „Niekrasow”, ex „Kaiser”).

Typ: pasażerski, dwupokładowy.

Tonaż: BRT 1.912, NRT 724.

Wymiary: długość 92 m, szerokość 11,5 m, głębokość 4 m.

Napęd: 4 turbiny parowe z trybami podwójnej redukcji. Dwie śruby napędowe.

Szybkość: 16 węzłów.

Wypozażenie: radiopelengator, aparat do sygnalizowania okrętów podwodnych.

Rok budowy: 1905. Nowe maszyny A. E. G. w r. 1922.

Stocznia: A. G. „Vulcan”, Szczecin.

3. S/S „WAZA” (ex „Turgieniew”, ex „Mecklenburg”).

Typ: prom kolejowy.

Tonaż: BRT 1.547, NRT 782, TDW 400.

Wymiary: długość 86 m, szerokość 14 m, głębokość 6,5 m.

Napęd: maszyny parowe 3-cylindrowe o potrójnym rozprężeniu. Dwie śruby napędowe.

Szybkość: 13 węzłów.

Wypozażenie: radiopelengator, aparat do sygnalizowania okrętów podwodnych.

Rok budowy: 1903.

Stocznia: F. Schichau, Gdańsk.

4. S/S „OLSZTYN” (ex „Feodozja”, ex „Empire Gantry”, ex „Inkenturm”).

Typ: towarowy, ochronno-pokładowy z rufą krawężniczą.

Tonaż: BRT 1.925, NRT 936, TDW 3.200.

Wymiary: długość 87,5 m, szerokość 13,5 m, głębokość 5 m.

Napęd: maszyna parowa 4-cylindrowa o podwójnym rozprężeniu Rheinmetall-Borsig A. G.

Szybkość: 10 węzłów.

Rok budowy: 1944.

Stocznia: Werf de Noord, Alblasterdamm oraz Flensburger Schiffsbau A. G., Flensburg.

5. S/S „OPOLE” (ex „Omsk”, ex „Empire Contees”, ex „Irene Oldendorff”).

Typ: towarowy, ochronno-pokładowy z rufą krawężniczą.

Tonaż: BRT 1.923, NRT 935, TDW 3.200.

Wymiary: długość 85 m, szerokość 13,5 m, głębokość 5,5 m.

Napęd: maszyna parowa 4-cylindrowa o podwójnym rozprężeniu.

Szybkość: 10 węzłów.

Wypozażenie: radiopelengator, echo-sonda.

Rok budowy: 1944.

Stocznia: Akt. Burmeister and Wain, Kopenhaga.

6. S/S „KUTNO” (ex „Kercz”, ex „Helga Ina”, ex „Helga Böge”).

Typ: towarowy jednopokładowy.

Tonaż: BRT 2.181, NRT 1.290, TDW 3.375.

Wymiary: długość 85 m, szerokość 12,5 m, głębokość 6 m.

Napęd: maszyna parowa 3-cylindrowa o potrójnym rozprężeniu.

Szybkość: 9,5 węzła.

Rok budowy: 1925.

Stocznia: Lübecker Maschinenbau Ges., Lubeka.

7. S/S „KALISZ” (ex „Kucznarenko”, ex „Boltenhof”, ex „Dorie”).

Typ: towarowy jednopokładowy.

Tonaż: BRT 3.307, NRT 2.064, TDW 5.630.

Wymiary: długość 104 m, szerokość 15 m, głębokość 6,5 m.

Napęd: maszyna parowa 3-cylindrowa o potrójnym rozprężeniu Blair and Co.

Szybkość: 8,5 węzła.

Wypozażenie: radiopelengator.

- Rok budowy: 1911.
Stocznia: Richardson, Duck and Co, Stockton.
8. S/S „KOŁOBRZEG“ (ex „Oczakow“, ex „Herku-
les“, ex „Szleswig-Holstein“, ex „Hansburg“, ex
„Yalta“, ex „Horncap“).
Typ: towarowy jednopokładowy.
Tonaż: BRT 2.369, NRT 1.432, TDW 4.180.
Wymiary: długość 90 m, szerokość 13 m, głą-
bokość 6 m.
Napęd: maszyna parowa 3-cylindrowa o potrój-
nym rozprężeniu Ottensener Masch. G.m.b.H.
Szybkość: 9 węzłów.
Wypozażenie: aparat do sygnalizowania okrę-
tów podwodnych.
Rok budowy: 1921.
Stocznia: Schiffswerft H. Koch, Lubeka.
9. M/S „GENERAL WALTER“ (ex „General Brusi-
łow“, ex „Athen“).
Typ: towarowy jednopokładowy z rufą krą-
żowniczą.
Tonaż: BRT 4.450, NRT 2.608, TDW 7.185.
Wymiary: długość 122,5 m, szerokość 17 m, głą-
bokość 6,5 m.
Napęd: 2 silniki spalinowe M.A.N. 12-cylindrowe
z trybami pojedynczej redukcji.
Szybkość: 14,5 węzła.
Wypozażenie: radiopelengator, echo-sonda.
Rok budowy: 1936.
Stocznia: Deutsche Werft A.G., Hamburg.
10. S/S „PUŁASKI“ (ex „Kozma Minin“, ex „Leuna“).
Typ: towarowy dwupokładowy.
Tonaż: BRT 6.856, NRT 3.996, TDW 9.825.
Wymiary: długość 141 m, szerokość 18,5 m, głą-
bokość 8,5 m.
Napęd: 2 turbiny parowe A.E.G.
Szybkość: 13,5 węzła.
Wypozażenie: radiopelengator, instalacja chłód-
nicza, aparat do sygnalizowania okrętów pod-
wodnych.
Rok budowy: 1928.
Stocznia: Flensburger Schiffsbau G., Flensburg.
11. S/S „KOLNO“ (ex „Armawir“, ex „Empire Con-
wear“, ex „Nordlicht“, ex „Nordcoke“).
Typ: towarowy jednopokładowy z rufą krą-
żowniczą, wzmocniony do nawigacji wśród lodów.
Tonaż: BRT 2.487, NRT 1.297, TDW 3.200.
Wymiary: długość 90,5 m, szerokość 13,5 m, głą-
bokość 5,5 m.
Napęd: maszyna parowa 4-cylindrowa o po-
dwójnym rozprężeniu.
Szybkość: 13,5 węzła.
Wypozażenie: echo-sonda, aparat do sygnaliza-
wania okrętów podwodnych.
Rok budowy: 1936.
Stocznia: Lübecker Maschinenbau Ges., Lubeka.
12. M/S „KARPATY“ (ex „Kazbek“, ex „Empire Ta-
geos“, ex „Adria“).
Typ: tankowiec z maszynami w tyle, 2 pokłady,
kadłub wiązany wzdłużnie.
Tonaż: BRT 6.487, NRT 3.785, TDW 9.500.
Wymiary: długość 125,5 m, szerokość 16,5 m, głą-
bokość 10 m.
Napęd: 4 silniki spalinowe 6-cylindrowe, 3 kotły
parowe do maszyn pomocniczych, ogrzewane ga-
zami spalinowymi.
Szybkość: 12 węzłów.
Wypozażenie: radiopelengator, echo-sonda.
Rok budowy: 1927.
Stocznia: Deutsche Schiff-u. Maschinenbau A.G.
„Weser“, Brema.
13. S/S „KOŚCIUSZKO“ (ex „Admirał Nachimow“, ex
„Rheinfels“).
Typ: towarowy dwupokładowy z rufą krą-
żowniczą.
- Tonaż: BRT 7.763, TDW 11.200.
Wymiary: długość 148 m, szerokość 19 m, głą-
bokość 11,5 m.
Napęd: maszyna parowa 4-cylindrowa o potrój-
nym rozprężeniu, oraz turbina niskiego ciśnienia
z trybami podwójnej redukcji i sprzęgiem hy-
draulicznym.
Szybkość: 16 węzłów.
Wypozażenie: radiopelengator, echo-sonda.
Rok budowy: 1939.
Stocznia: Deutsche Schiff-u. Maschinenbau A.G.
„Weser“, Brema.
14. Nazwa nie ustalona (ex „Uran“, ex „Schiksee“).
Typ: pasażerski.
Tonaż: BRT 117.
Napęd: silnik spalinowy.
Rok budowy: 1927.
15. Kadłub Nr 852 (projektowana nazwa polska
„OLIWA“).
Typ: towarowy.
Tonaż: około 2.500 BRT.
Stocznia: w budowie na b. stoczni „Vulcan“
w Szczecinie.
16. „ŻUBR“ (ex „Witiaz“, ex „Bartenfleth“).
Typ: holownik pełnomorski.
Tonaż: BRT 219, NRT 85.
Wymiary: długość 31,5 m, szerokość 8 m, głą-
bokość 4 m.
Napęd: 2 maszyny parowe po 550 KM.
Szybkość: 13 węzłów.
Wypozażenie: silne pompy ratownicze.
17. „BAWÓŁ“ (ex „Wariag“, ex „Rechtenfleth“).
Typ: holownik pełnomorski.
Tonaż: BRT 148.
Wymiary: długość 27 m, szerokość 7 m, głą-
bokość 3 m.
Napęd: maszyna parowa 1.100 KM.
Szybkość: 12 węzłów.
18. „CYKLOP“ (ex „Sztorm“, ex „Statman“).
Typ: holownik pełnomorski.
Moc: 480 KM.
19. Lichtuga.
- Równocześnie z przejmowaniem taboru poniemiec-
kiego podlegają zwrotowi dwa polskie statki, zabrane
w czasie wojny przez Niemców, które zostały omył-
kowo włączone do masy reparaacyjnej. Pierwszą z tych
jednostek jest niewielki statek „Robur VII“, który
przed wojną służył do bunkrowania węgla, a przez
Niemców został przerobiony na statek do podnoszenia
wraków. Drugą jednostką jest nowoczesny motorowiec
frachtowy, który w r. 1939 znajdował się w budowie
na Stoczni Gdańskiej i miał nosić nazwę „Bielsko“.
Został on wykończony przez Niemców w r. 1943 na
stoczni duńskiej w Elsinore. Charakterystyka tego
statku jest następująca:
- Nazwa polska: M/S „WARYŃSKI“ (ex „Denis Da-
widow“, ex „Empire Nidd“, ex „Minden“).
Typ: towarowy, ochronno-pokładowy z rufą
krążowniczą.
Tonaż: BRT 4.742, NRT 2.644, TDW 6.300.
Wymiary: długość 127 m, szerokość 17 m, głą-
bokość 7,5 m.
Napęd: 2 silniki spalinowe M.A.N., 8-cylindrowe.
Szybkość: 16 węzłów.
Rok budowy: 1943.
Stocznia: Stocznia Gdańska S.A. oraz Helsin-
görs Jernsk and Msk., Helsingörs.

Opracował: **Marian Krynicki.**

Warszawa, dnia 22 kwietnia 1947 r.